

4.2. ΑΓΑΠΗ

Τρόποι έκφρασης της αγάπης.

1. Τραγούδι: *Κόμης Χ, Αγάπη είναι φίλε...* (2007)

Στίχοι: Κόμης Χ

Μουσική: Diveno

Ερμηνευτές: Κόμης Χ – Β. Αλεξίου

«Αγάπη είναι να κλαις να γελάς,
 Αγάπη είναι, φίλε μου, αγάπη να σκορπάς
 και όποτε μπορείς τους άλλους να βοηθάς
 και όσους σε βοήθησαν ποτέ να μην ξεχνάς.
 Αγάπη είναι τα φαγητά της γιαγιάς
 κι αυτή η γεύση χωριού που παντού θα κουβαλάς.
 Αγάπη είναι...
 μια θεϊκή βραδιά κι εννιά μήνες μετά ένα μικρό να το
 γεμίζεις φιλιά.
 Αγάπη είναι η ίδια η ζωή θα το καταλάβει μόνο αυτός που
 θα τη σεβαστεί.
 Αγάπη νιώθει κάποιος που μπορεί και συγχωρεί
 κάποιον που τον πλήγωσε να μην τον τιμωρεί.
 Η αγάπη είναι αλήθεια κι η αλήθεια είναι ανάγκη,
 δεν είναι μια παραίσθηση δεν παίρνεται σε χάπι.
 Μην τα παρατάς ρε, πίστεψε σε κάτι.
 Παντού αυτή υπάρχει από μόνη της θα 'ρθει η αγάπη είναι:

Η ελπίδα κι η πίστη μαζί είναι να ζεις τη ζωή για την κάθε στιγμή
 Αγάπη είναι το φως που χαρίζει ο ουρανός του πόνου καρπός
 Αγάπη είναι Θεός

Αγάπη είναι μια ηλιόλουστη μέρα, ευτυχία στον αέρα.

Είναι τα μάτια μου που σε κοιτάνε μαγεμένα να θέλω να γίνω καλύτερος μόνο για σένα. Αγάπη είναι το να δίνουμε αίμα, γιατί στην τελική μπορεί να χρειαστεί σε σένα, σε κάποιον δικό σου ή ακόμη σε μένα.

Αγάπη είναι ρε, μπορεί να τύχει στον καθένα. Είναι το χάδι και τα άγγιγμα της μαμάς, μόνο αυτή θα σ' αγαπάει ό,τι κάνεις κι όπου πας.

Είναι οι συμβουλές το κήρυγμα του μπαμπά, τίμημα μικρό να ξεχωρίζεις λάθος απ' τα σωστά.

Είναι, καρδιά μου, για άλλους να 'μαι δειλός, αλλά στα μάτια σου να 'μαι σαν ήρωας ο πιο δυνατός. Αγάπη είναι να είμαι πάντα σωστός και πιστός, όποιος και να είναι ο πειρασμός

Αγάπη είναι...

Αγάπη είναι ένα τραγούδι σαν κι αυτό, να εννοώ ό,τι λέω και, όσα λέω ν' αγαπώ.

Αγάπη είναι να κάνεις το πιο απλό κι αυτό να χαρίσει χαμόγελο στον διπλανό.

1. Γ. Ιακωβίδης, *Μητρική στοργή* (1889). Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα.

Γιατί είναι αρκετό, σαν μια προσευχή πριν κοιμηθώ, δεν χρειάζομαι ένα θαύμα για να πειστώ για κάτι ανώτερο.

Αγάπη είναι να πιστεύω κι εγώ πως το αύριο θα 'ναι λίγο καλύτερο, πιο όμορφο.

Αγάπη είναι το *συγνώμη* να εννοείς κι όχι επειδή δεν μπορείς με τύψεις να ζεις.

Είναι να βρίσκεις λόγους να ζεις, παρά τους χίλιους πόνους που τώρα πρέπει να υποστείς.

Είναι ένα βράδυ με φίλους και κρασί, βγάλε ό,τι έχεις στην ψυχή, έχουμε ως το πρωί

Αγάπη είναι κάθε νέα αρχή, αν αγαπάς, δεν σταματάς να ζητάς ό,τι γεμίζει τη ζωή.

2. Άσμα Ασμάτων

[Το *Άσμα Ασμάτων* (ο τίτλος ισοδυναμεί με υπερθετικό [= "ωραιότατο άσμα"]) είναι ένα λυρικό τραγούδι με διαλογική μορφή και ερωτικό περιεχόμενο. Σύμφωνα με την παράδοση, δημιουργός του είναι ο Σολομώντας (10^{ος} π.Χ. αι.) αλλά τα πραγματολογικά στοιχεία του κειμένου, η γλώσσα και το ύφος του παραπέμπουν σε μεταγενέστερη εποχή και σύμφωνα με τους μελετητές το έργο παραδόθηκε προφορικά (πιθανώς απαγγελλόταν σε γαμήλιες τελετές), έως ότου κατεγράφη και απέκτησε την τελική του μορφή κατά πάσα πιθανότητα μεταξύ 450-400π.Χ. Αν και το περιεχόμενο του Άσματος είναι αναμφισβήτητα ερωτικό, ενσωματώθηκε στον εβραϊκό και στον χριστιανικό κανόνα, επειδή ερμηνεύτηκε αλληγορικά: οι Εβραίοι είδαν στο Άσμα μια παράσταση της σχέσης του Γιαχβέ, δηλαδή του Θεού, προς τον περιούσιο λαό του Ισραήλ, ενώ οι χριστιανοί τη σχέση του Χριστού προς την Εκκλησία.]

Απόσπασμα από το *Άσμα ασμάτων* στη μετάφραση των Ο΄ έχει μελοποιηθεί από τον Μ. Χατζιδάκι
(*Ο Μεγάλος Ερωτικός*, 1972).

«[...] Θές με ως σφραγίδα επί τήν καρδίαν σου,
ως σφραγίδα επί τόν βραχίονά σου·
ὅτι κραταιά ως θάνατος ἀγάπη, σκληρὸς ὡς
ἄδης ζῆλος· περίπτερα αὐτῆς περίπτερα πυρός,
φλόγες αὐτῆς· ὕδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται σβέσαι
τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν
αὐτήν».

Άσμα Ασμάτων 8, 6-7

[...] Βάλε με σφραγίδα στην καρδιά σου
ωσάν σφραγίδα στο μπράτσο σου
είναι δυνατή η αγάπη σαν το θάνατο
και σκληρός ο πόθος σαν τον άδη
οι σπίθες της είναι σπίθες της φωτιάς,
φλόγα του Θεού.
Νερά ποτάμια δεν μπορούν
να σβήσουν την αγάπη.

(μεταγραφή Γιώργου Σεφέρη) (1967).

Αθήνα: Ίκαρος, σ. 33

Πηγή: Πύλη Ελληνικής Γλώσσας

Αγάπη και εγωισμός με βάση τη χριστιανική θεολογία

1. Το παράδειγμα του κύκλου

«Ας υποθέσουμε ότι είναι ένας κύκλος πάνω στη γη, σαν ένα στρογγυλό χάραγμα που έχει γίνει με διαβήτη, και έχοντας ένα κέντρο. Ας υποθέσουμε ότι αυτός ο κύκλος είναι όλος ο κόσμος. Το κέντρο του κύκλου είναι ο Θεός, οι δε ευθείες γραμμές που ξεκινούν από την περιφέρεια του κύκλου προς το κέντρο είναι οι τρόποι ζωής των ανθρώπων. Οι άνθρωποι όσο πλησιάζουν το κέντρο, θέλοντας να πλησιάσουν τον Θεό, ανάλογα με το πόσο προχωρούν, πλησιάζουν και τον Θεό και μεταξύ τους. Όσο πλησιάζουν τον Θεό, πλησιάζονται μεταξύ τους και όσο πλησιάζονται, πλησιάζουν τον Θεό.»

Κατά τον ίδιο τρόπο να καταλάβετε και τον χωρισμό. Γιατί όταν απομακρύνονται από τον Θεό και γυρίζουν πίσω, προς τα έξω, είναι ολοφάνερο ότι, όσο βγαίνουν προς τα έξω και απομακρύνονται από τον Θεό, τόσο απομακρύνονται και μεταξύ τους, και όσο απομακρύνονται μεταξύ τους, τόσο απομακρύνονται και από τον Θεό. Αυτή, λοιπόν, είναι η φύση της αγάπης. Όσο πλησιάζουμε τον Θεό με την αγάπη μας σε Αυτόν, σε ανάλογο βαθμό ενωνόμαστε με την αγάπη του πλησίον και όσο ενωνόμαστε με τον πλησίον, τόσο ενωνόμαστε με τον Θεό».

Αββά Δωροθέου (2000). *Έργα Ασκητικά*, Καρέας: Ετοιμασία, Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου, σ. 203.

2. Περί αγάπης

«Όποιος αγαπά τον Θεό, δεν μπορεί να μην αγαπήσει και κάθε άνθρωπο σαν τον εαυτό του, αν και τον δυσανεχτούν τα πάθη εκείνων που δεν έχουν ακόμη καθαριστεί. Γι' αυτό χαίρεται με αμέτρητη και ανέκφραστη χαρά για τη διόρθωσή τους. Εκείνος που βλέπει και ίχνος μόνο μίσους μέσα στην καρδιά του, προς οποιονδήποτε άνθρωπο για οποιοδήποτε φταίξιμό του, είναι εντελώς ξένος από την αγάπη προς τον Θεό. Γιατί η αγάπη προς τον Θεό δεν ανέχεται διόλου το μίσος κατά του ανθρώπου.

Όποιος με αγαπά -λέει ο Κύριος- θα τηρήσει τις εντολές μου. Και η δική μου εντολή είναι να αγαπάτε ο ένας τον άλλο". Άρα λοιπόν εκείνος που δεν αγαπά τον πλησίον του, δεν τηρεί την εντολή του Κυρίου. Εκείνος που δεν τηρεί την εντολή, ούτε τον Κύριο μπορεί να αγαπήσει.

Μακάριος ο άνθρωπος που μπορεί να αγαπήσει τον κάθε άνθρωπο στον ίδιο βαθμό. Όποιος αγαπά τον Θεό, αγαπά δίχως άλλο τον πλησίον του. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν μπορεί να φυλάει χρήματα· τα διαχειρίζεται κατά το θέλημα του Θεού και τα μοιράζει σ' εκείνους που έχουν ανάγκη. Όταν σε προσβάλει κανένας ή σε εξευτελίσει σε κάτι, τότε φυλάξου από τους λογισμούς της οργής, μήπως με τη λύπη σε χωρίσουν από την αγάπη και σε μεταφέρουν στη χώρα του μίσους».

Μάξιμος Ομολογητής (1991³). *Φιλοκαλία των ιερών Νηπτικών*. Μτφρ. Α. Γαλίτης, τόμ. Β΄, Θεσσαλονίκη: Το περιβόλι της Παναγίας, σ. 49-51 (επιλογή).

3. Αγαπάμε τους εχθρούς μας;

[...] Πώς θα αγαπήσουμε τους εχθρούς μας; Οι λόγοι του Χριστού περί αγάπης για τους εχθρούς μας, περιφέρονται ακόμα στον κόσμο από στόμα σε στόμα, αλλά ακόμα δεν καταφέρνουν να βρουν το δρόμο από το στόμα στην καρδιά.

Δεν αγαπάμε τους εχθρούς μας. Άραγε δεν είναι οφθαλμοφανές, χωρίς αποδείξεις; Αγαπάμε μόνον εκείνους που μας αγαπούν και δανείζουμε μόνον σε εκείνους που μπορούν να μας τα επιστρέψουν, και κάνουμε καλό μόνο σε εκείνους που μπορούν διπλά να μας ξεχρεώσουν.

Αγαπάμε τον εαυτό μας και τους φίλους μας. Αγαπάμε τους κοντινούς μας, τους πιο κοντινούς μας, με την κυριολεκτική σημασία. Οι απόμακοί μας βρίσκονται μακριά από την αγάπη μας. Η καρδιά μας προσκολλάται σε εκείνο που προσκολλώνται και τα μάτια μας. Τα μάτια μας είναι οδηγός και της καρδιάς μας.

Σκεπτόμαστε: Ας αγαπάμε τον εαυτό μας και τους φίλους μας. Και σ' αυτό εξαπατώμεθα, αφού τον εγωισμό τον αποκαλούμε αγάπη προς τον εαυτό μας και τους ασπασμούς αγάπη απέναντι στους φίλους μας. Στην πραγματικότητα δεν αγαπάμε ούτε τον εαυτό μας ούτε τους φίλους μας και κατά τον ίδιο τρόπο ούτε τους εχθρούς μας. Γιατί σε αυτό που εμείς ονομάζουμε αγάπη δεν υπάρχουν τα πιο καλά στοιχεία της. Και τα πιο καλά στοιχεία της αγάπης είναι: η επίγνωση, ο σεβασμός και η θυσία. [...]

Άγιος Νικόλαος Βελιμίροβιτς (2008). *Αργά βαδίζει ο Χριστός*. Αθήνα: Εν πλω, σ. 76-77.

4. Απελευθέρωση από τον εαυτό

[...] Εδώ έχουμε ένα ξεκίνημα απελευθέρωσης από τον εαυτό: τη στιγμή που γινόμαστε ικανοί να αγαπάμε, ξεκινάμε να απαγκιστρωνόμαστε από αυτή τη φυλακή που μας κρατά δέσμιους με το πρόσωπό μας. Υπάρχει στην πραγματικότητα μια τέλεια ένωση μεταξύ του «αγαπών» και του «θα-νείν». Να αγαπάς σημαίνει να απαγκιστρώνεσαι λίγο-λίγο από το αποκλειστικό ενδιαφέρον σου για τον εαυτό σου και να στρέφεις αυτό το ενδιαφέρον και αυτή την έγνοια προς κάποιον άλλο. [...] Τελικά, όσο συμβαίνει αυτό και όσο ο εγωιστικός εαυτός απελευθερώνεται, τόσο περισσότερο ελεύθεροι γινόμαστε. [...] μόνο στο μέτρο που γινόμαστε ικανοί να αγαπάμε, γινόμαστε ικανοί και να βλέπουμε, να αντιλαμβανόμαστε. Να βλέπουμε και να αντιλαμβανόμαστε, είτε αυτό είναι ο Θεός και ο κόσμος γύρω μας, είτε ο μεμονωμένος πλησίον μας. [...]

Bloom, Anthony (2011). *Προσευχή και Αγιότητα*. Μτφρ. Β. Αργυριάδης. Αθήνα: Εν πλω, σ. 109-111.

Α Κορ 13, 1-13: Ο ύμνος της Αγάπης

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἡχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. καὶ ἐὰν ἔχω προφητεῖαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι. καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι.

Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις καταργηθήσεται. ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

Αν μπορώ να λαλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων, ακόμα και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη για τους άλλους, οι λόγοι μου ακούγονται σαν ήχος χάλκινης καμπάνας ή σαν κυμβάλου αλαλαγμός. Κι αν έχω της προφητείας το χάρισμα κι όλα κατέχω τα μυστήρια κι όλη τη γνώση, κι αν έχω ακόμα όλη την πίστη, έτσι που να μετακινώ βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, είμαι ένα τίποτα. Κι αν ακόμα μοιράσω στους φτωχούς όλα μου τα υπάρχοντα, κι αν παραδώσω στη φωτιά το σώμα μου για να καεί, αλλά δεν έχω αγάπη, σε τίποτα δεν μ' ωφελεί.

Εκείνος που αγαπάει έχει μακροθυμία, έχει και καλοσύνη· εκείνος που αγαπάει δεν ζηλοφθονεί· εκείνος που αγαπάει δεν κομπάζει ούτε περηφανεύεται· είναι ευπρεπής, δεν είναι εγωιστής ούτε ευερέθιστος· ξεχνάει το κακό που του έχουν κάνει. Δεν χαίρεται για το στραβό που γίνεται, αλλά μετέχει στη χαρά για το σωστό. Εκείνος που αγαπάει, όλα τα ανέχεται· σε όλα εμπιστεύεται, για όλα ελπίζει, όλα τα υπομένει.

Ποτέ η αγάπη δεν θα πάψει να υπάρχει. Τα θεία μηνύματα των προφητών κάποτε δεν θα υπάρχουν πια· η γλωσσολαλία θα πάψει· θα σταματήσει η γνώση των μυστηρίων του Θεού. Γιατί και η γνώση μας και η προφητεία μας περιορίζονται μονάχα σ' ένα μέρος της αλήθειας. Όταν όμως το τέλειο που περιμένουμε θα 'ρθει, τότε το μερικό θα πάψει να υπάρχει.

ὄτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμουν· ὄτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήρηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.

νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

Μικρό παιδί ὅταν ἤμουν, σαν μικρό παιδί μιλούσα, αισθανόμουν και σκεφτόμουν. Ἄντρας πια ὅταν ἐγίνα, κατήρησα τους τρόπους του μικρού παιδιού. Αλήθεια, τώρα βλέπουμε τα πράγματα θαμπά, σαν μέσα από μεταλλικό καθρέφτη· τότε ὅμως πρόσωπο με πρόσωπο θα δούμε τον Θεό. Τώρα γνωρίζω μόνο ένα μέρος τότε ὅμως θα γνωρίσω με πληρότητα, ὅπως και ο Θεός μ' ἔχει γνωρίσει.

Θα μείνουν τελικά για πάντα αυτά τα τρία: η πίστη, η ἐλπίδα κι η ἀγάπη. Και ἀπ' αυτά, το πιο σπουδαίο εἶναι η ἀγάπη.

Διαστάσεις της χριστιανικής ἀγάπης ως θεμελιώδους αξίας του σύγχρονου κόσμου

1. Ἀγάπη δε σημαίνει να δίνεις, ἀλλά να μοιράζεσαι

Η ἀγάπη εἶναι η προβολή του προσώπου του Χριστοῦ ἐπάνω στο πρόσωπο του φτωχοῦ, του πονεμένου, του καταδιωγμένου [...]. Ο παράδεισος εἶναι να ἀγαπάς τους ἄλλους. [...] Ἀπὸ το λογικό που προδίδει, ἀπὸ το χρέμα που σαπίζει, ἀπὸ τη μηχανή που υποδουλώνει, Κύριε, σώσε την ἀγάπη...

Για να ξεφύγουμε ἀπὸ την ἀγάπη, “κάνουμε ἐλεημοσύνη”. Ἐλεημοσύνη δίχως ἀγάπη, εἶναι ἕνα τίποτε. Ἀγάπη σημαίνει να ἀνακαλύψεις πρώτα ἀπ' ὅλα τον ἄνθρωπο, μέσα σ' αὐτόν που ἔχει ἀνάγκη, και να τον σεβαστεῖς [...].

Ἀγάπη δεν σημαίνει να λυπάσαι. Με τον οἶκτο, αὐτό το ασθενικό σχῆμα της ἀγάπης κάνουμε μακαρίως γαργάρες. Ο οἶκτος εἶναι η πρόφραση. Εἶναι μια πράξη βδελυρή να ξεφορτώνεσαι ἐπάνω στην πλάτη των δυστυχημένων ἢ στην ἀγκαλιά των μικρῶν παιδιῶν τους, αὐτά που θα πετούσες ἀσφαλῶς στα σκουπίδια [...].

Μέχρι την ἡμέρα που θα σταματήσουμε να λέμε: ἐγώ, τα ἀγαθά μου, οἱ υποθέσεις μου, η περιουσία μου. Τότε οἱ ἄνθρωποι θα φωνάξουν μέσα στην ἀπελευθερωμένη καρδιά τους: ὄ,τι κατέχω εἶναι αὐτό που ἔδωσα. Ἀγάπη δε σημαίνει να δίνεις, ἀλλά να μοιράζεσαι [...].

Η ἀγάπη που ἀγνοεῖ τις τάξεις, τις διακρίσεις και τις φυλές. Η ἀγάπη που ἀγνοεῖ τα σύνορα. Η ἀγάπη που κοροϊδεύει τον πόλεμο, η ἀγάπη πιο δυνατή κι ἀπὸ τον θάνατο. Η ἀγάπη που τα πάντα νικά κι ὅλα θεραπεύει. Η σταυρωμένη ἀγάπη: εἶναι η βεβαιότητα της Ἀνάστασης [...].

Ὅσο ὑπάρχει στη γη ἕνας ἀθῶος που πεινά, που θα κρυώνει ἢ που θα καταδιώκεται, ὅσο θα ὑπάρχει ἐπάνω στη γη ἕνας λιμός που θα μπορούσαμε να ἀποφύγουμε ἢ μια φυλακή, η Ἐπανάσταση της ἀγάπης του Χριστοῦ δεν θα ἔχει συμβεῖ!

Ραούλ Φολλερῶ (χ. χ.). Ἀγάπη και Πράξη. Ἀθήνα: Ι.Μ. Νίκαιας, σ. 15, 16, 19, 20, 29, 30, 32.

2. Η αγάπη

[...] Τέλος, ζητούμε «πνεύμα αγάπης». Στην Κλίμακα των αρετών, όπως την παρουσιάζει ο άγιος Ιωάννης, εμφανίζεται η διάκριση ως «η μείζων των αρετών». Στο τέλος υπάρχει ένα κεφάλαιο για τρεις αρετές: την πίστη, την ελπίδα και την αγάπη. «Τα τρία ταύτα», όπως λέει ο απόστολος Παύλος, «μείζων δε τούτων η αγάπη» (Α΄ Κορ. 13, 13). Αγάπη γενική: και προς τον Θεό και προς τον αδελφό και προς όλο τον κόσμο. Δεν υπάρχει αγαπώ έναν, δυο, πέντε, την οικογένειά μου, τους φίλους μου και δεν αγαπώ τους άλλους. Αγάπη έχει αυτός που αγαπά όλη την κτίση. Αγαπά τα ζώα, αγαπά τους εχθρούς, αγαπά τους γνωστούς και τους αγνώστους, αγαπά τους ευεργέτες και αυτούς που τον αντιπαθούν, όπως ο Θεός «βρέχει επί δικαίους και αδίκους». Αγάπη μεριζομένη και μη καθολική δεν είναι αγάπη.

Η αγάπη δεν διαιρεί ούτε ξεχωρίζει τους αποδέκτες της, αλλά κομματιάζει την πηγή της. Αν δεν υπάρχει αυτή η αγάπη που μας κάνει να κομματιαζόμαστε, γιατί ο διπλανός είναι ο αδελφός, η εικόνα του Θεού, δεν θα μπορούσαμε να περάσουμε στο πρόσωπο του Θεού. Από την εικόνα περνάμε στο πρωτότυπο. Από τον αδελφό στο Θεό. Τον αδελφό έβαλε ο Θεός δίπλα μας, για να μας θυμίζει ότι η πόρτα της σωτηρίας μας είναι η άσκηση της αγάπης. Τι φοβερή αρετή! Αλλά τι δύσκολη που μας φαίνεται! Πόσο όμως διαφορετική δεν θα ήταν η κοινωνία μας, η κοινωνία μας ως πιστών, εδώ σε αυτή την ενορία που βρισκόμαστε όλοι μαζί, αν μπορούσαμε να είχαμε αυτήν την ελευθερία, την πληρότητα, τη θυσιαστικότητα της αγάπης, την υπερβολή της αγάπης! Να αγαπάμε τους άλλους όχι σαν τον εαυτό μας, αλλά πιο πολύ από τον εαυτό μας, γιατί ο άλλος, ο πλησίον, είναι κομμάτι μας, είναι ο καλύτερος εαυτός μας, είναι παιδί και αδελφός του Χριστού, είναι ο ορατός Θεός εκείνης της στιγμής· είναι η αφορμή για την έξοδο από τον εγωισμό μας, είναι η ευκαιρία για τη συνάντηση με τον Θεό μας. [...]

Νικολάου, Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής (2008). *Από το καθ' ημέραν στο καθ' ομοίωσιν*, Αθήνα: Εν πλω, σ. 166-168 .

Όποιος αγαπάει λίγο, δίνει λίγο.
Όποιος αγαπάει περισσότερο, δίνει περισσότερο.
Κι όποιος αγαπάει πάρα πολύ, τι αντάξιο έχει να δώσει;
Δίνει τον εαυτό του!
Όσιος Πορφύριος ο Κουσοκαλυβίτης

3. Βαθμίδες ηθικής ωριμότητας

Οι Πατέρες της Εκκλησίας επισημαίνουν ότι τρία κίνητρα ωθούν τους ανθρώπους στη σχέση τους με το Θεό, ο φόβος, ο μισθός και η αγάπη, που αντιστοιχούν σε τρεις ανθρώπινους τύπους, στο δούλο, το μισθωτό και τον ελεύθερο ή υιό.

Ο "δούλος" (με την έννοια που είχε ο όρος στην αρχαιότητα) προσπαθεί να τηρεί τις εντολές του Θεού, για να αποφύγει την τιμωρία που πιστεύει πως επισύρει η παράβασή τους. Βασικό κίνητρο του είναι ο φόβος της κόλασης. [...]

Στην επόμενη βαθμίδα ο άνθρωπος ενεργεί επειδή προσβλέπει στην ανταπόδοση, στο "μισθό" που θα λάβει από το Θεό. [...] Τούτη η βαθμίδα, μολονότι ελευθερώνεται από τον βραχνά του φόβου, [...] θεμελιώνει μια "λογιστική" και υπαλληλική σχέση με το Θεό. Και στις δυο αυτές βαθμίδες το πρόσωπο του Θεού παραμορφώνεται. Ο "δούλος" έχει μπροστά στα μάτια του ένα Θεό δικαστή κι εκδικητικό, κι ο "μισθωτός" ένα Θεό ταμιά.

Η κατεξοχήν βαθμίδα ωριμότητας είναι αυτή που κίνητρο έχει την αγάπη. Ο άνθρωπος εδώ ενεργεί σαν ελεύθερος κι όχι σαν δούλος, σαν γιος κι όχι σαν υπάλληλος. Ανοίγεται στον απέναντι (είτε αυτός είναι ο Θεός είτε ο συνάνθρωπος) επειδή βρίσκει νόημα σ' αυτό το άνοιγμα και το θέ-

λει ελεύθερα και συνειδητά. Κι ο Θεός, επί τέλους, βιώνεται ως φίλος κι ως πατέρας.

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Γ' Λυκείου, ΔΕ 4, σ. 34.

Προσωπικές απόψεις και συγκεκριμένα πρότυπα αγάπης

1. «Ο Θεός αγάπη εστί» (Α Ιω 4, 16)

Η αγάπη είναι το ιδιαίτερο γνώρισμα του χριστιανικού Θεού. Η ιδιότητα αυτή άρχισε να εκδηλώνεται από την αρχή της δημιουργίας του κόσμου, της οποίας κίνητρα ήταν η αγάπη και η ελευθερία Του. Η πρόνοια του Θεού εκδηλώνεται ως συντήρηση και κυβέρνηση του κόσμου για την ύπαρξη και κατεύθυνσή του προς την επιτυχία του σκοπού του φανερώνεται στο ενδιαφέρον και την αγάπη του Θεού προς τον κόσμο και τον άνθρωπο. Και η θαυματουργική Του δράση είχε ως κίνητρο την αγάπη προς τον πάσχοντα άνθρωπο. Η παραβολή του ασώτου υιού τονίζει την αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο και μάλιστα προς τον αμαρτωλό. Μεγαλύτερη απόδειξη της μεγάλης αγάπης του Θεού αποτελεί το γεγονός της ενανθρώπισης του Υιού και Λόγου του Θεού. [...] Αποκορύφωση της αγάπης αυτής είναι η σταυρική θυσία του Χριστού».

Σχολικό βιβλίο Θρησκευτικών Β' Γενικού Λυκείου, ΔΕ 4, σ. 43.

2. Τοιχογραφία του Φώτη Κόντογλου. Παρεκκλήσι οικ. Πεσματζόγλου, Κηφισιά.

2. Η γεμάτη αγάπη ταπείνωση

Ο Ιησούς, ο Θεός μας, αγάπησε τους δικούς του ως το έσχατο σημείο. Από αγάπη δημιούργησε τον κόσμο, από αγάπη γεννήθηκε σαν άνθρωπος μέσα σ' αυτό τον κόσμο, από αγάπη πήρε πάνω του τη διασπασμένη ανθρώπινη φύση μας και την έκανε δική του. Από αγάπη ταυτίστηκε μ' όλη μας την απελπισία. Από αγάπη πρόσφερε τον εαυτό του θυσία, διαλέγοντας στη Γεθσημανή να πάει εκούσια προς το Πάθος του [...]. Ο Σταυρός σαν νίκη μας θέτει το παράδοξο της παντοδυναμίας της αγάπης. Η γεμάτη αγάπη ταπείνωση είναι μια τρομερή δύναμη· όποτε θυσιάζουμε κάτι ή υποφέρουμε όχι μ' αίσθηση επαναστατικής πίκρας, αλλά με τη θέλησή μας και από αγάπη, αυτό μας κάνει πιο δυνατούς κι όχι πιο αδύνατους».

Ware, Κάλλιστος, επίσκοπος Διοκλείας (†1982). *Ο Ορθόδοξος Δρόμος*, Αθήνα: Επτάλοφος, σ. 95-96.

3. Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, *Η Σταύρωση*. Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα.

3. Προσωπική μαρτυρία

Ήμωνα περίπου έντεκα χρόνων, όταν με έστειλαν σέ μία κατασκήνωση αγοριών. Έκει συνάντησα έναν ιερέα που θά ήταν περίπου τριάντα χρόνων. Κάτι απ' αυτόν τόν άνθρωπό μου τράβηξε την προσοχή. Είχε αγάπη που την σκορπούσε στον καθένα από μᾶς. Αυτή δὲ ἡ αγάπη του δὲν εἶχε

σχέση με τὸ ἂν εἴμαστε καλοί, καὶ δὲν ἄλλαζε ὅταν εἴμαστε κακοί. Μποροῦσε νὰ μᾶς ἀγαπάει χωρὶς προϋποθέσεις. Ποτέ πρὶν στὴ ζωὴ μου δὲν εἶχα συναντήσει κάτι τέτοιο. Εἶχα φίλους ποῦ μ' ἀγαποῦσαν στὸ σπίτι, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ἔβρισκα φυσικό. Τέτοιο εἶδος ἀγάπης δὲν εἶχα συναντήσει ποτέ. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν προσπάθησα νὰ δώσω καμιά ἐξήγηση σ' αὐτό. Ἀπλὰ βρῆκα σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο κάτι ποῦ μὲ προβλημάτιζε καὶ ταυτόχρονα μοῦ ἄρεσε πολὺ. Μόνο μετὰ ἀπὸ χρόνια, ὅταν πιά ἦρθα σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, σκέφτηκα πὼς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀγαποῦσε μὲ μὴ ἀγάπη ποῦ ἦταν πέρα ἀπὸ τὸν ἴδιο. Δηλαδή μοιραζόταν μαζί μας τὴ θεία ἀγάπη. Ἡ, ἂν προτιμάτε, ἡ ἀγάπη ἦταν τόσο βαθιὰ καὶ πλατιὰ, μὲ τέτοια ἀνοιγμάτα ὥστε, μποροῦσε νὰ ἀγκαλιάσει ὅλους μας, εἴτε μέσα ἀπὸ τὸν πόνο εἴτε μέσα ἀπὸ τὴ χαρὰ, ἀλλὰ πάντα μέσα στὴν ἴδια καὶ μοναδικὴ ἀγάπη. Αὐτὴ ἡ ἐμπειρία, νομίζω, ἦταν ἡ πρώτη βαθιὰ πνευματικὴ ἐμπειρία ποῦ εἶχα.

Bloom, Anthony, Μητροπολίτης Σουρόζ (2010). *Μικρὸ Συναξάρι*. Μτφρ. Σ. Κακαλή. Αθήνα: Εν πλω.

4. Ορθόδοξη ιεραποστολή στην Τανζανία

5. Οι γιαγιάδες της Λέσβου

6. Κοινωνικό παντοπωλεῖο Λήμνου

7. «Κιβωτός του Κόσμου» π. Αντώνιος Παπανικολάου

Τελειώνοντας τη Διδακτικὴ Ενότητα...

- ✓ Αναλύουμε τὴ σχέση ἀγάπης καὶ ἐγωισμοῦ με θεολογικοὺς ὅρους στὸν Χριστιανισμό.
- ✓ Παρουσιάζουμε τὴ διδασκαλία τοῦ Χριστιανισμοῦ γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐπίδρασή της στὶς ἀξίες τοῦ σύγχρονου κόσμου.

Σημειώνουμε...

.....

.....

.....